

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi romai kath. irodalmi társulat heti közlönye.

Megjelenik minden szombaton. — A társulat minden rendű tagjai a lapot a díjajkért kapják. — Nemtagok részére előfizetési díj: egészévre 4 frt félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

Ugy a lap szellemi részét illető cikkek, mint az előfizetési pénzek a „Közművelődés“ szerkesztőségének Gyulafehérvárra a várba küldendők.

Tudnivalók

a főrendiház reformja alkalmából.

A ki lapokat szokott bár néha-néha olvasni, tudni fogja, hogy a főrendiház újjászervezése tekintetéből törvényjavaslat lett beterjesztve a magyar országgyűlés elé és az épen e napokon heves viták tárgyát képezi. — Jó, sőt szükség erről nekünk is hoimit tudnunk.

Szükség ismernünk azon elveket, melyek a magyar főrendiházi intézmény létét és jogosultságát igazolják. De a dolog megvilágítása végett is alig leendő időszerűtlen eme főrendiházi reformjavaslatot a főrendiház létét és jogosultságát igazoló elvek és hazánk alaptörvényeinek nyomán (hanem is épen bírálat, de) legalább méltó megfigyelés tárgyává tenni. — Londonban közelebről egy százezer emberből álló gyülekezet az angol felsőházat eltörölnöndőnek mondá. Közülünk is, kik nagyon szeretjük a külföldi kabinetjeiben készült kabátot magunkra venni, — valakinek akadhatna azon gondolata: mire valók is azok a felsőházak?

Ezen gondolatra feleletül annyit mondók vagyunk, hogy a képviselő választások célja az lenne, miszerint az állam összes, úgy az egészet, mint az egyeseket érintő érdekeit és ügyeit csak is arra való tértnak képviseljek. Ha ezen fentésges cél mindig biztosan elérhető lenne, akkor a képviselőház magára is elégséges volna felsőház nélkül.

De e cél főképp a mai magyar alkotmányos államrendszer mellett — hogy ne mondjuk soha — alig érhető el, mert tudjuk, hogy a nép közönséges rétegeiben fejlődő értelmiséget többnyire a hozzá közelebb eső érdekek vezetik. Az érdekek szolgálatában álló ezen szellem, mint fájdalommal tapasztaljuk, időnként a választásokat is mindig és önként szokta befolyásolni és olyanokra irányítani figyelmét, kik ama fentírt államcélznak megfelelően nem elégségesek, kik az állam-eszme magasabb hivatását felfogni és megtestesíteni nem bírják.

Az állam magasb felfogása és tudata közönségesen csak azon körökben honos és fejlődik természetesen, melyek állásuk függetlensége, műveltségük s magasb hivatásuk által erre képesítvék. A szerves állam természete tehát megköveteli, hogy az állami magasb felfogás és tudattal bíró ezen elem, mely hazánkban csak a magyar állam magasb felfogásának, a magyar állam tudata lehet, — külön legyen képviselve, még pedig határozottan olyformán, hogy az, mint szellemi, felsőbb elem, a tömeg, — vagyis a nép közönséges rétegeiben fejlődő értelmiségből az érdekek szellemének befolyása alatt zöldágra vergődött alsóházi képviselők tulsulyával szemben biztosítva legyen. Im ezek igazolják és elég világosan mutatják a felsőház létének szükségességét, mely az alsóháznak egyenlő joggal bíró társa. — A felsőházban a szellem, felsőbb elemek alkotrészeinek összeállítását folytán származik a fennállónak fentartására hajló azon szellem, mely a népképviseléstől kiinduló rohamosb s érdekszülte lázas mozgalmakat és szenvedélyes forrongásokat mérsékli, de a kölcsönös eszmecsere és kapacitálás útján megszabja s kitüzi az újítások kellő idejének és elősegíti azok kellő mértékének megtalálását.

Mondanunk sem kell tehát, hogy a felsőház már csak ezért is elkerülhetlenül, nálunk főképp, szükséges.

A felsőház létének eme szükségessége mellett sürögösen nyilatkozik a hon, e nemzet multja, jelene és jövője, a magyar faj fennmaradása és jövője, a magyar földbirtok kölcsönöztes jog, tekintély és biztosítása, a szellemi felsőbbség és hatalom méltatása, stb.

De szükséges a felsőház a koronára nézve is, mely a képviselők rendszerrel szemben magára egyedül nem boldogíthatná vetőjával a jogara alá tartozó és Istentől rábizott népeket.

Ime, már csak ezért is nélkülözhetetlen tehát a monarchiában egy felsőház, sőt annál nélkülözhetlenebb, minél szélesebb alapon nyugszik a képviselők háza. A fel-

sőház alkatelemeit pedig a leghiggadtabb állambölcsész-
szek és államjogtudósok összhangzó begyőződése szerint
a történelmileg fejlődött állapotok kellő tekintetbe vételével
az országnagyok, a nagybirtokosok, az ország nemesei,
a nagytetűletek, és az értelmiség kiváló képviselői
kell, hogy alkossák.

Ugy is volt. Hazánkban — az országgyűlések első
kezdeté óta — a főrendiház tagjai voltak: az egyházi
főurak, a világi főurak vagy országnagyok, azaz kik az
ország főméltóságait és tisztségeit viselik, az ország
zászlós urai, (a korona-örök, a főispánok stb.) és
kik a királyi felségtől hercegi, grófi vagy bárói
czímet nyertek.

Ha már most e röviden összefoglalt elvek és hazánk
alaptörvényein nyugvó követelmények alapján figyelemre
méltatjuk a főrendiházunk reformját czélzó és már be-
terjesztett törvényjavaslatot, abban azonnal két fő, ősi
elveink és követelményeinkkel homlok-egyenest ellenkező
és azokat mélyen sértő hibát veszünk észre.

Egyik, mely a hazánkban történelmileg fejlődött ál-
lapotokat nem veszi kellő tekintetbe, a másik, mely a
javaslat szerint alakulandó felsőháznak függetlenségét
nevetségessé teszi.

E javaslat a történelmileg fejlődött állapotokat és
ezek követelményeit nem veszi tekintetbe, midőn a vá-
lasztott és felszentelt czimzetes püspököket ezen a ma-
gyar királyság eredetével egykoru s azóta szakadatlanul
fennlévő joguktól megfosztja, midőn a főrendiházban való
megjelenés jogának gyakorlatát a főurak nagy részének,
kiknek idáig mindnyája e joggal bírt, — csak azon eset-
ben engedi meg, — ha három ezer forintnyi adót fizet.
— Aztán megjegyzendő még az is, hogy czimzetes püs-
pökeink azon püspökségekről nyerik elnevezésüket, ille-
tőleg czimöket, melyek a magyar szent koronától elszakas-
ztott országokban léteztek. Ezen országok a koronán
kívül csupa ezen egyetlen kapocs által voltak hazánkhoz
fűzve, s most miután a czimzetes püspökökben ezen or-
szágok virtualis vagy memorialis képviselőit is kizárja
a magyar törvényhozás termeiből, a történelem által meg-
szentelt ezen kapocs is széttrörik. Ugyanaz áll történel-
mileg jogosult erdélyi mágnásainkról s főurainkról.

De e főrendiházi reformjavaslat nevetségessé teszi
és kijátszodja a főrendiház függetlenségét is

Igen, mert mint a magas ministeri reformjavaslat
tervezi, ha a főrendi tagok a ministerium ismert befolyá-
sával oly nagy számban leendének kinevezve, hogy a
felsőházban is tulsúlyra jutand a kormány akarata: ez,
mint az alsóház többségének kifolyása, a főrendiházat
fölöslegessé, hogy ne mondjuk semmivé, vagyis a kormány
babjátékszerűvé teszi, függetlenségéből egészen
kiforgatandja s így a felsőház az alsóháznak nem egyen-
jogu, független társa, hanem csak nyomoru visszhangja
leend. Holott az állam magasb felfogása és tudata fenn-
tartására, már a koronának a népképvislettel szemben
való függetlenítésére nézve is elkerülhetlenül szükséges
oly felsőháznak léte, mely az alsóháznak egyenjogu társa,
— tehát független legyen.

E javaslatnak az érintett elvek és követelmények
lapján történt méltatása oly tiszta és kézzel fogható igaz-

ság, mely ellen csak a megátalkodott vakmerőség tusa-
kodhatnék.

De midőn fennebb az állami magasb felfogás és
tudatra nézve azt hangsúlyoztuk, hogy az hazánkban csak
magyar lehet, nem kételkedünk, hogy minden igaz ma-
gyar hazafi megértette fajunk fennmaradása és jövő biz-
tosítása iránti honfiai kötelesség és szeretetből hangsú-
lyozott szavaink nagy fontosságát és horderejűségét.

Bizonyára hazánkban — a történelem tanúsága sze-
rint is — a magyar állami magasb felfogás képviselői és
a magyar állam tudatának hordnokai nem a vérnélküli
honfoglalok, nem azok, kik a vagyonosodás könnyebb
szerzés módjai által emelkedvén, mindig odahajlanak, hol
számukra kedvezőbb a tér; kik jogaik biztosítására még a
külföld segítségét is igénybe vették, hanem a kik a ma-
gyar állam földjének nagyobb részét bírván a nemzet
többsége által kezdet óta vallott vallásnak is egyszers-
mind, mint e nemzet, e hon létét biztosító talpkőnek
mindenkori erős oszlopai valának. — De nem hagyhatni
figyelem kívül azon kifelérhető és felsőbb állami tekin-
tély követelte tekintetét, miszerint a monarchikus állam-
rendszer mellett élő szerves államokban, minő mi is vol-
nánk, lenni kell egy külön, szellemi felsőbb elemnek,
mely a nemzet politikai érettségét képviseli, mely ezt
igénybe veheti, mely ezen szellemi felsőbb elemnek még
akkor is tiszteletet parancsol, midőn ez a nép-képvislet
nézetével ellentétbe jő. S ezen szellemi felsőbb elem a ma-
gyar fajhoz illő és méltó politikai érettség és tekintély-
vel csak a történelmileg fejlődött állapotok kellő tekin-
tetbe vételével vagyis szent István országának, mint ke-
resztény államnak jellege fenntartása és megvédésévé-
ujjászervezett magyar szellemű független felsőház lehet.

Igen, ma országszerte a főrendiház reformja iránt
élénk és aggályos érdeklődés mutatkozik s a haza min-
den jobbja nemzeti nagy kérdésnek, sőt nemzeti létkérdés-
nek tekintti azt. S valóban nemzeti létkérdés, hogy
főrendiházunk a szó való értelmében független maradjon
s hogy a hatalom (nem épen a mai kormány-hatalmat ért-
jük) hanem a mindenkori hatalom által majorizálható
gépezetté ne sülyedjen.

A főrendiház jelen reform-törvényjavaslat a ke-
resztény alapu Magyarországra nézve „a lenni és nem
lenni“ kérdést involválja. Ha főrendi-házunk megszűnik
a maga többségében független és keresztény érzelmű és
álláspontu lenni, megszűnt Magyarország is keresztény
állam lenni; de a főrendiházba e javaslat szerint csak a
háromezer forintnyi adót fizető nem magyar vagyis eman-
cipált, könnyen vagyonosodó honpolgárok jutván be,
megszűnt Magyarország nemcsak keresztény állam, ha-
nem megszűnt magyar állam is többé lenni.

Nem tulozunk tehát, midőn a legmélyebb honfiai
aggodalommal jelezzük, hogy a szőnvegen lévő és méltatott
reform-javaslat törvénynyé emelése, ugy amint az
beterjesztve van Magyarországra, mint keresztény és ma-
gyar államra, a halálát szemlátomást siettető sok nehéz
adótörvény után halotti szemfedő lenne.

Minden jóknak akarni kell a főrendiház reformját,
de annak a történelmileg fejlődött állapotok és jól szerzett
jogok tekintetbe vételével, a magyar főrendiház függet-
lenségének, mint a magyar nemzeti lét egyik garanciájá-
jának lerontása nélkül kell történnie!

Ez nem politikai, hanem oly nemzet-társadalmi követelmény, mely elől sem kitérni senkinek oka, sem az ellen senkinek alapos kifogása, — míg a jog és igazság eszméjének tisztelete áll és él — nem lehet. Ezt mi, mint a szerves magyar állam kiegészítő részei, kiket ehhez költelmek és a költelmekből kifolyólag jogok fűznek, — méltán elvárhatjuk azoktól, kik sorsunk vezetésével Istentől megbizva, nemzetünk ügyeit elintézni hivatva vannak. —

Felvidéki.

Adatok a sz.-udvarhelyi plebánia történetéhez.

(Folytatás.)

Szt. Miklós új temploma.

Az örök emlékü Török Ferencz plebános, látván a régi templom rozszant állapotát s különben is szűk lévén a 2556 lélek számot tevő hívek számára, oda fordította egész erejét, hogy egy oly templomot létesítsen, mely mind az anyavároshoz méltó legyen, mind a nagyszámu kath. hívőket betogadhassa.

E végből az akkori eljárási módozat szerint ki kellett mutatni egy új templom építésének a szükségét, miért a régi templom megvizsgálatott Schmidt Pál mérnök által (caes. reg. fortificationis, magister murarius) 1780. nov. 9-én, ki azt az összeomláshoz legközelebb állónak s így nagy szerencsétlenséget okozhatónak találta. Továbbá a szeki-tisztség részéről is Tibád Ferencz udvarhelyszéki jegyző és Ferencz György ülnök (Tabulae Cont. Assessor) megvizsgálták s úgy találták, hogy a régi 13 öl hosszú s az 5 és fél öl széles templom 2556 hívő katolikus betogadására elégtelen és mivel elhasadozása és faleihajlása miatt összeomlással fenyeget egy új templom építésének szüksége egészen beállott.

A lelkes plebános, kiről joggal elmondhatni „zelus domus tuae comedit me“ — fáradhatlanul hozzáállott magasztos tervének kiviteléhez, a guberniumnál, mint e parochia patronusánál megterve az előleges lépéseket. — A templomterv elkészült, vagy a mikép mondják ő maga már elkészítette jóval azelőtt a jézustársaságiaknál divó stílusban. A gubernium az elébe terjesztett három terv közül az ő kedvezé-tervét fogadta el és 1787. jan. 10-én a bécsi főépítészeti igazgatóság az új templom költségvetését megvizsgálván, azt 8125 Rhenens forint 30 és $\frac{3}{4}$ kiban megállapította, mely összeget ő felsége nevében a gubernium a vallásalapból 1787. márczius 16-án utalványozott.

A templom építési költségeinek fedezésére nagyemlékü Battyáni Ignác püspök kanonica visitációja alkalmával a csengetyűvel való kéregetést megengedte⁹⁾. Hogy mennyi jött be ez uton, nem tudhatni. Egy napló szerint a plebános 1787-ben 4000 frtot vett be, 1788. aug.

18-án Török Elek perceptortól 2000 frtot, ez összegből tette az előleges kiadásokat.⁹⁾

Az építési szerződés 1788. márcz. 24-én Schmidt Pál (Fortific. Mauermeister) és Türk Antall (Mauer Pailer) megkötött 3500 frton oly feltétel alatt, hogy az építéshez a legközelebbi év Sz. György napján hozzáfognak.¹⁰⁾

A templom 4 év alatt felépült, bárha még egészen berendezve nem volt. Az alapkö 1788. apr. 25-én tételt le, s bold. em. Batthyányi Ignác püspök által 1793. május. 27-én Szent Miklósnak tiszteletére felszenteltetett.

A templom épült a sz. Miklós-hegy észak-nyugati oldalán. — A talaj az oldal levágása folytán mesterségesen készült, a templom alapja az előbb körös-körül bevert 2—3 öles cserfa czölöpökre emeltetett és a templom előtti tér, mely még nem volt eléggé szilárd, bevett czölöpök és védfal által erősített meg. Ez okozta, hogy a kiadás a költségvetést jóval felülmúlta, azért a gubernium a költségvetésen felül tett költségeket megsokalván, a 150 frt tulkiadást, valamint a még kért 500 frtot 1793-ban megtagadta. Az épület hossza 20, szélessége 10 öl a jézustársaságiaknál szokásos stílusban kétfelül emletes karzatban és a két oldalon levő sekrestye feletti oratoriumokkal, melyekből az ablakok a szentélyre nyílnak. A két karzat a templom oldalai és fődélzetének erősséget kölcsönöz, s nemcsak díszíti, hanem pár ezer embernek helyet is ad a hajón kívül. A templom egy toronnyal bír, mely csak középnagysága.

A templom hajójának deszkázott padozatán két sorban kényelmes ülőhelyek vannak a buzgókodók befogadására. A hajóban van az evangéliumi oldal felől a gyönyörű szószék, melyet szt. Pál szobra ékesít. — Öt oltár van, u. m. a főoltár szt. Miklós tiszteletére gyönyörű nagy oltárképpel. A szentély belsejét környező négy sugár-oszlopon a négy evangelista szobra díszel. A főoltár egészen szabadon áll. Szép, faragott mű, egészen megaranyozva. Az oltár közepén kis oszlopokon félgömb alakú mennyezet van, melynek két oldalán a legszentebbet imádó angyalkák szobrai vannak elhelyezve, az oltár két szélein pedig tömjénező szeráfok. Az oltárt körülfogó két oszlop között mindkét oldalon egy öles emelvényen két-két jézusita alak — egy öregebb és egy fiatalabb — van, gyönyörű szép négy faragvány, a szobrázat remekei, — feltűntetik azon jelenetet, mikor a fiatal tag missióba küldetik főnöke által, mit feltűntet a felirat is. Egyiknek mondja főnöke: „Vade ad orientem,“ — a másiknak „Veni sequere me.“

A négy kis oltár a templom hajójának előrésében van, — a sanctuáriumnál két lépcsővel alább. Az epistola oldalán van Mária oltára a bold. szűz szeplőtlen fo-

⁹⁾ Bethlenfalvi Pál András esztergomi kanonok a templom építésre 200 frtot adott 1792. decz. 15-én.

¹⁰⁾ Az építési terv a templom felépítése után a kathl. Commisiónál bemutatott számadáshoz mellékelte 1791. junius 2-án s így a plebanialis levéltárból Nagyszébenbe, innen Kolozsvárra s legújában Budapestre vándorolt az országos levéltárba. E terv közlése nagyon hasznos volna azért, hogy nagyobb egyházközségek alkalomadtán igénybe vehetnék, mert e terv szép, nem drága és sok hívő befogadására nagyon alkalmas.

gantatását ábrázoló szép nagy festménynyel. Az evangéliumi oldal felől hasonlaku oltár — Szt Kereszt oltára a megfeszített-megváltót ábrázoló festménynyel. Ez oltár „altare privilegium” a mit egy 1795. aug. 26-án kelt (12-ik drb.) okmány tanusít. Ebben Udvarhelyszék minden plebániája egy kiváltságolt oltárt kér, hol az udvarhelyi parochiális templomban a Szt Kereszt oltára kéretik ily kiváltsággal feljogosíttatni. Azonban ugy látszik a kiváltság csak hét évre adatott. Ujittatott-e meg? Ennek semmi nyoma sincs.

Az említett két oltár mellett a kereszt alatt van egyik felől nep. szt János, a másik felől szt Alajos oltára. E két oltár is hasonlít egymáshoz. — Altalában a symmetria és jó izlés az oltárokon, valamint az egész templom belsejében meg van testesülve. Az említettek kivül az epistola oldalon a karzat alatt van még egy baptisterium ker. Szt. János nagy olajfestményü képével — midőn Jézust kereszteli. Ez is egészen oltár alakú.

A sekrestye feletti kápolnában van még egy oltár a haldokló szt. Józsefet ábrázoló gyönyörű olajfestménynyel. Ez oltár a gyengélkedő papok számára van misére — s más ájtatosságai végzésére berendezve.

A karzaton e század 7-ik tizedéig egy hat változatu, rozzant orgona tette a szolgálatot. Ez ugy látszik, még a régi templomból hozatott át, mit ódonszerűsége elárult. Azonban ezt ma már szép nagy orgonával váltották fel.

A plebániai jelentékeny könyvtár egy ideig az egyik felső sekrestyében állott rendezetlenül. Csató plebános alatt innen a residentiába vitetett át egyik felesleges tanári szállásra, hol e sorok írója, mint akkori segédlelkész, rendezte ujolag 1868-ban.

Megemlítendő még a szentélyben kétfelől diszolgó két nagy olajfestmény. Szt István és szt László király s a karzat alatt két czélszerű gyóntatószék.

Nagy figyelmet érdemelnek a harangok, mivel erre a hívők is felette nagy sulyt fektetnek, a mint azt alább látni fogjuk, de némelyik régiségénél fogva is

Jelenleg a toronyban van öt harang. A legnagyobb 18 mázsás, Szt Háromság képe alatti ily körirattal:

Honor Sanctissimae Trinitatis sacra anno 1790 per Franciscum Török Parochum et Canonicum. Rupta anno 1867. Refusa et aucta eodem anno sub Parocho Josepho Csató ex ejus et fidelium oblatis.

Kétséget nem szenved, hogy a régi templomból a harangok áthelyeztettek az új templom tornyába s miután 7 mázsásnál nagyobbra volt szükség, azért a nagyemlékü Török Ferencz plebános egy 11 mázsást öntetett 1790-ben, mikor az új templom épen készülöben volt. E 11 mázsás harang hirdette a szt. Háromság dicsőségét 1868-ig, mikor márczius 11-én egy temetés alkalmával elhasadt. Még az említett hó 17-én tartott meggyűlésen el lön határozva, hogy az elhasadt 11 mázsás harang helyébe 16 mázsás öntessék, nem különben az 1849-ki védelmi harcz alkalmával elvitt harangok helyébe öntessék egy 3 és fél mázsás harang. Ekkor egy szép hangu harang és egy elhasadt csengetyü — 6 mázsányi suly — vitetett egy ágyuöntésre, de Brassóban maradt az anyag összetörve és sok utánjárás mellett, melyben nt. Andrásy József alessp. plebánosnak, mint

akkori brassói káplánnak nagy érdeme van, 1853-ban visszaadott. A visszahozott anyagból öntetett sz. Anna tiszteletére a 3 és fél mázsás harang, a többi anyag a nagy harang újraöntésénél használtatott fel. E czélből megindult a kéregetés és hirtelen összegyűlt a kívánt összeg majdnem. Megjegyzendő, az udvarhelyi polgárok felette nagy sulyt fektetnek arra, hogy a temetkezés mentől nagyobb harangzúgás között történjék. Ez a halott iránti kegyelet egyik nyilvánulata. Sokan voltak, — kik csak azt óhajtották, bárcsak addig éljenek legalább, míg az új harang feltéteik. Ez oka, hogy a hívek, daczára szerény anyagi helyzetöknek s nem nagy számuknak rovatul utján 600 frt 93 krt adtak e czélből. Nem lehet itt elhallgatni a többi jötevőket sem. Ferency József volt kanonok plebános 100 frtot, Csató József akkori pleb. 50 frtot, a város pénztára 200 frtot, a talpérlelő czéh 50 frtot, a kereskedelmi társulat 20 frtot, a csizmadia czéh 20 frtot, a fazekas czéh 20 frtot, Boér János, Péter, Lajos 15—15 frtot, Bajna Ferencz 10 frtot, a kovács és lakatos czéh 5 frtot, a szántóvető társaság 4 frtot, a szombatfalvi hívek 8 frt 44 krt, a szijgyártó czéh 5 frtot, az asztalos czéh 3 frtot, a kalapos czéh 4 frtot, a kordoványos czéh 10 frtot. A még hiányzó összeget a templom pénztára hordozta 354 frt 50 krt. Az újraöntés került 1517 frt 37 kr. S így a nagy harang Sz. Annáéval együtt még azon évben a toronyba került s dominálja a város összes harangjait. Szt Miklósé. Szüz Máriáé és a halálcsengetyü a régiek, még a régi templomból valók. A sz. Anna harangocská, mely még az ősi szt Anna kápolnából került a plebániális templomhoz, átalakult, ugyanazon szentnek tiszteletére. Xav. szt. Ferenczék ugy látszik a régi 11 mázsás harangba olvadt bele.

A második harang 7 mázsa 11 font.

A harmadik, a már említett 3 és fél mázsás Sz. Anna tiszteletére. — Felül van szent Anna képe ily körirattal:

Szent Anna tiszteletére szentelték a székely-udvarhelyi katolikus hívek 1867-ben.

A negyedik 95 fontos, mely a régi toronyból hozatott át, hová 1778; nov. 14 én tették fel

Az ötödik a halálcsengetyü körülbelül 30 fontos, a legrégibb.

A 2. 4 és 5-ik a régi toronyból hozattak át, ezekről fennebb már volt szó.

A harangokról részletesebben nem különös passióból irtam, — hanem mivel több adatok birtokába jutottam.

A negyedet is üő toronyóra ugy látszik 1800 körül készült, mert 1790-ben Pál András egri kanonok toronyórára 100 frtot adott. Egyébiránt az 1773-ki hivatalos leltárban az óráról ezek vannak: „horologio antiquatum cum quadrante recentiori provisum.” Az sem valószínűtlen, hogy a régi óra került át az új toronyba, de ha már akkor régi volt, 1793-ig bizonyára nagyon elväsott. Az órát egyébiránt 1833-ban homoród-almási Péter Gábor órás és kovácsmester igazította meg lényegesen, ki a toronyfödelet is pléhvél behuzta. A két munkát 700 Rfrtért váltó czédulákban csinálta meg. Az anyagot a vallási-alap fedezte, az egész került 859 frt 7 és 3/4 krba. A templomot 1824-ben födték ujra zsendelylyel és került

452 Rfrt 20 krba. Ez évben készült a templom kerítés-fala is, melyre a vallás-alap 936 frtot fordított.

1831-ben a templomhoz vezető folyósó újra föde-
rett. (Ez évben dühöngött a nagy cholera.) 1833-ban az
oltárképeken, a toronyórán és a templom előtti kőfalon
lényeges javítás történt. Ez évben csináltattak a nagy-
harangnak új nyelvet 35 frt 25 krral. 1834-ben egy ko-
porsótakaró szerzetetett és a templom tornya egészen
kijavított és újra födetett, mely a hívek ingyen fuvar
és kézi munkáján kívül 2013 frt 3 és fél krba került a
vallásalapnak. 1842-ben a templom előtti tér kőburkolat-
tal rakattott ki s e kövezés került 201 frt 23³/₄ krba
(conv. Münze.) 1854-ben a templomot, mely idáig zsen-
délylyel volt födve, cserép födél alá vették és újra me-
szelték. A hívek 191 frittal járultak a kiadások fedezésé-
hez, a többbit a vallásalap hordozta. 1862. jun. 15-én ré-
mítő szélvész dühöngött, mely a templomon és kerítésen
nagy kárt okozott, helyreállítását a templom pénztára
hordozta. 1861-ben a templomba vezető folyósó javítat-
tott ki, 1865-ben a templom előtti oszlopokra kövek té-
tetek s ezekre wénák helyeztetek alkalomadtán a vilá-
gítás eszközlésére.

A templom alatt sirbolt — cripta — nincs. Bizo-
nyára azért nem ástak, nehogy a templomnak mestersé-
gesen készült talaját ezáltal is gyengítsék. Ennélfogva a
templom alá nem temetnek senkit. Azonban a hívek Tör-
ök Ferencz nagy emlékü plebánosukat, ki a templomot
építette s buzgó s fáradhatlan tevékenységével magának
e templom által oszlopot emelt s más tekintetben is nagy
szeretetben és köztiszteletben állott, irántai nagy hálájok je-
léül a templom hajójába temették kivételesen. A többi
lelkipásztorok jórészt a templom körüli temetőben van-
nak elhelyezve. Itt nyugszik a híres egyházi szónok Zsom-
bori József plebános is, kinek sirját ma tán csak az em-
lékezet jelöli.

Sz. I.

T Á R C Z A.

S z ü l ő f ö l d e m e n . *)

Itt vagyok hát ismét! Lelkem újra éled . . .
Drága szülőföldem üdvözöllek téged !

Melynél drágább nincsen . . .

Könyekkel áztatott imám száll az égbe:

Aldjon meg az Isten !

Rendre járok mindent: bölcsőm is megleltem,

Öröm és bubánat járja át a lelkem . . .

Itt ringatott anyám,

Midőn édes álmak szendergő honában

Lágy dalát hallgatám . . .

Balzsamos szellővel, csevegő patakkal,

Virágos mezőben dalos madarakkal

*) Sajtó alá rendezendő költeményeimből, Fülei.

Szólnak a mult napok . . .

Mint élő tanúi sok szép örömeinek

Felém mosolyognak, vissza integetnek

És én csak sóhajtok . . .

Hogyne sohajtanék! hisz a gyermekévek

Vidám napjaikkal vissza sohse térnek

E nehéz pályára . . .

Sötét gondolatok fájdalmaí tépnek . . .

S mire észreveszem lábaim rátérnek

Temetőnk utjára . . .

Mezállok egy sirnál. Oh be gyászos egy sir !

Elborul a lelkem . . . s fájó könyeket sir

Jó apám hantjára,

Imádkozom szépen : szálljon örök béke

Szendergő porára . . !

Fülei Szántó Lajos.

Szép Ilka,

vagy az erény jutalma.

(Folyt.)

Pető uram ma eselédjeivel a kökényes mezőben
tagosított birtokán éppen az őszi vetést végezteté, midőn
az egyik szőlőgáló: Mária kettőzött léptekkel jó és szaka-
dozott rosszkető hangon jelenti, hogy Monika asszony hir-
telen rosszul lett, s kéri, hogy azonnal jöjjön haza.

Pető uram, ki nejét ez előtt pár órával vidáman és
jó egészségben hagyta otthon, a váratlan hír hallatára gyors
léptekkel sietett azegynegyed órányira lévő kökényes me-
zőről lakása felé. Haza menet komoly gondolatok lepték
meg. Azonban nyugton tekintett a jövő elé. Őt, ki az
életben annyiszor és oly sok nehéz csapásokkal találko-
zott, semmi esemény nem vala képes Isten akaratán való
megnyugvásában megzavarni.

Monikát, a jó házi asszonvt, a legkínzóbb görcsök
közt élet halál veszélyben és ágyhoz szegezve, Ilka éa
Lujza ápoló karjai közt találta.

A szerető férjnek első gondja vala, hogy azonnal
papot hívasson. Szekerét pedig haladék nélkül orvos után
a városba küldé. Ő maga pedig neje ápolása után látott.
Lujza alig vette észre, hogy Ilkát édes atyja a pap után
küldötte, könnyes szemekkel mondá: „ugyan édes Pető
bácsi, mért küldött a tisztelendő ur után, ugy akar, hogy
a jó Mónika néni meghaljon ?“

Oh! együgyü balga leányka, viszonzá Pető uram
Lujzának, — ugyan, kimondta ezt neked, hogy ha valaki-
hez betegségében papot hivatnak, azért meghaljon ?

Ugy van, édes Pető bácsi, erősíté Lujza, — azt tart-
ják a falusiak, hogyha valakihez betegágyán papot hi-
vatnak, annak meg kell halnia.

Balga és bünös, sőt kárhózatós rossz hiedelem az,
édes Lujzám, — felelé Pető uram, hisz Isten épen azért
rendelte az utolsó kenet szentségét, hogy a betegek hivas-
sák magokhoz a papot, gyónjanak, áldozzanak és a pap
által őt éržeik megkenetvén ezen szent kenés és a pap
imádsága által betegeknek lelki üdvössége, s egyszersmind
testi egéssége is eszközlössék.

Ezeket én elhiszem, én édes Pető bácsi, — mondá Lujza, de higgye el, hogy eme bal hiedelem meg van nemcsak a falusiaknál, hanem a felsőbb és műveltebb osztálybeli embereknél is. E miatt csak ritkán hivatnak papot a betegekhez, ha még ezek kívánják is, s így valószínűleg sokan halnak meg szentség nélkül.

Gyötrő állapot édes Lujzám, hogy ez néhol valóban így történik! Oh és ez akár tudatlanság, akár tévedés, akár roszakaratból történjék, kimondhatlan lelki veszedelemmel jár. Roppant nagy vétet követnek el ilyenkor, kik a beteg mellett vannak és őt, ha kínzó fájdalmi közt eszébe nem jut, — nem figyelmeztetik, hogy papot hívasson és magát uti eledellel láttassa el. Még nagyobb bűnbe esnek, kik a szegény beteg ezen kívánságát rosz hiedelem, vagy emberi bűnös tekintetekből nem teljesítik, s így a beteg szentség nélkül mulik ki. Az ilyenek ezen vétkes mulasztásért rettentő számadásra fognak egykor Isten ítélőszéke előtt vonatni.

Megvallom édes Pető bácsi, — jegyzé meg Lujza, — erre nézve eddig én is téves hiedelmet tápláltam szívemben, de most látom, hogy ittsem szabad könnyelműnek lenni. . . .

Alig telt el tíz perc és a lelkész Ilka kíséretében megérkezett. Monika asszony eközben háromszor négyszer nyugtalanul kérdezé: oh el ment-e már Ilka a tisztelendő ur után?

Mire a pap eljött, Mónika egészen eszméletére jött. Példás angyali buzgósággal gyónt, áldozott és vette fel az utolsó kenet szentségét.

Megható vala látni azt a mennyei megnyugvást és felvidámulást, mely e különös pillanatban az Isten féltő nő halvány piros arczán vissza sugárzott.

A kínos testi fájdalomtól kintott betegnek lelke már láthatólag a megvigasztalás édes örömétől repdes, istennel társalog, s már már élvezi a mennyei boldogság előizét. Lelke tiszta a föld porától. Nem tapad a muló földi kincsekhez, hanem epedve várja a boldogító percet, melyben Istenével, őt színről színre lássa — egyesülhet.

Oh! de ezt csak azon szív érezheti, mely nem dobogott muló földi élvezéért, nem borult porba az aranyborjú előtt, hanem Istenért égett és a földi kincsekkel, mint eszközökkel munkálta a boldog jövőt. Oh! és ezt a gyónás, az imádandó oltári szentség és utolsó kenet szentségének égi hatása szülheti az ott vigaszt keresőben.

Itt a lélek megnyugvása, a betegség által megrohant test egészségére is kimondhatlan gyógyító balzsamul szolgál.

Midőn mintegy félóra mulva az orvos megérkezett, Monika szivgörcsei már némileg enyhülni látszottak.

Az orvos a betegség minőségének megállapításánál úgy nyilatkozék, hogy a szivgörcsök egy kis vigyázatlanságból származtak. A munkás házi asszony pár nappal ezelőt a hideg esős időben meghűtette magát.

Az orvos jövőre több elővatoságra figyelmezteté Mónikát, s a szükséges gyógyszerekkel ellátá. A nagy lelkiismeretességgel végzendő ápolást Ilkára bizta, szorosán meghagyta, hogy ha valami változás állana bé a beteg állapotában, azonnal tudassák őt.

Nincs toli, mely elég hüen tudná ecsetelni, nincs képzelet, mely elé tudná varázsolni azon gyengéd gyermeki figyelmet, melylyel a jó Ilka beteg édes anyját, lelke leg drágább kincsét éjjel-nappal ápolá.

Ilka valóban a jámbor gyermekek példányképe vala. Tőle igen sokat tanulhatnának a szülei és mások iránt hálátlan, goromba és gondatlan rosz gyermekek.

A jó leánykának szive, lelke édes anyja ápolására irányult. Nem dobta el a drága gyógyszereket, mint ezt némelyek szokták tenni, ha az első bevétel nem használ hanem mind Ilka gondoson szolgáltatta fel, mind a beteg anya szorgalmasan vette az előirt órában.

Három hosszú éj és nap telt el. Az orvosság is már háromszor ismételtetett, de a beteg még mindig egyforma állapotban látszott lenni.

A szegények könyes szemekkel kérdezősködtek a szeretett Mónika asszony állapotáról. A részvét általános volt az egész községben.

A szomszéd Lujza is kimondhatlan előszeretettel tanusított a család iránt. Szívvel, lélekkel vett részt a beteg Mónika ápolásában. Egész kész-éggel segédkezett Ilkának, ki ha egyetlen szabad percet szakíthata magának, azonnal kis mellékszobájában imazsámolján térdeire borulva imádkozott édes anyja drága egészségéért és hosszú életéért.

Ugyanezt tette Pető uram, a ritka vallásos gazda is, ki ezen idő alatt többszörözött szorgalommal járt templomba.

A jó Monika betegségének hire csakhamar eljutott az ifju József gróf fülébe is. A harmadik nap már ő is meglátogatta a beteget. Megható részvétét és fájdalmát fejezte ki a példás türelmű beteg iránt.

Ő is szigoruan szívökre kötő a családbelieknek a gondos ápolást. Pár perczig nyájasa társatgott Ilkával és Lujzával, ki a gróf ur előtt vem győzött elég kifejezést adni azon meghatottságnak, melyet rá a jó Mónika angyali türelme és megnyugvása gyakorolt.

A gróf ur megígérte, hogy még kilovagol és meglátogatja a nehéz beteget. Ugylett. Ismét eljött. Maga ment a gyógyszerertárba, ismételte a gyógyszereket és személyesen hozta el magával. Kell-e ennél kézzelfoghatóbb bizonyítéka a nemes szívjóságnak és nagylelkűségnek? A nemes gróf az irgalmasság ezen magasztos tényét, minden eléforduló hason alkalommal, — de különösen a szegények iránt — gyakorlá.

Negyedik nap a jó Mónika már egykissé enyhülni érzé fájdalmait. Ezen éjjel egy pár órát már aludt is. — Az orvos is jelzé, hogy a beteg állapotában javulás állott be. De a gyógykezeléssel, — mint mondá, — perczig sem szabad felhagnyi.

A betegség és csapások közepette is, mily boldog e család! Szegények és gazdagok mily megható részvéttel csüngnek e család beteg tagjának ágya körül. Oh! vajmi kevesen élnek úgy, hogy az élet megpróbáltatásai közt ily osztatlan részvétben és szeretetben részesüljenek.

A jó Mónika a súlyos napok után többször mondá Ilkának és Lujzának: „látjátok, kedves gyermekeim, — tanuljatok, — milyen az élet és az emberek sorsa a földön. Ezer féle nyomor, küzdelem, betegség és csapások

nak van kitéve. A tapasztalat és rideg valóság mily kézzelfoghatólag tája előnkbe, hogy minden gyönyör, öröm, élvezet, kincs, vagyon, gazdagság, rang, méltóság, kitüntetés, dicsőség és fény, melyek az embert környezhetik, csak muló szappanbuborékok, — melyek rövid ideig kápráztatják szemünket, széptattannak és elmúlnak. — Maga az ifjuság, az arcz viruló rózsái, a szépség, csak pillanatokig tartanak. — Alig van az életnek nyara, már be köszönt az ősz és hideg dere leforrázza az életet. Ritka élet, mely megéri a telet. Csak egy van ami örökre boldogít és megnyugtat: a szív és lélek tisztasága.

Mig fiatal az ember, légvárat épít magának. Mint himes lepke virágról virágra száll, ugy csapong és fut az ember és a muló képek után. A szív tisztaságát és a lélek üdvét könnyelműen feláldozza egy percz gyönyör élvezetnek. És kiteszi magát a lelkiismeret örökkön maradosó furdalásainak. Ne feledjétek édes gyermekeim, hogy a világ sokat ígér de keveset ad. Mézzel kínál, de az mérges fulánkkal van tele. A rózsza, melyet nyújt, hamar elharvad és csak szuró tövissei maradnak meg számunkra. Vigyázatok édes leánykaim: imádkozatok és dolgozzatok! A henyén a testiség erőt vesz és előbb-utóbb veszedelembé sodorja. Se a jólét elbizakodottakká, se a balsors kétségbeesettekké soha ne tegyen benneteket! — Munkáitokból ne feledjétek ki Istent, s ekkor bőv áldás koronázandja fáradásaitokat.

Valóban a jó Mónika betegségedje iskola vala a két ápoló leányra. (Folyt. köv.)

KALÁSZAT.

— A tudomány mezején. —

VII.

Solon kérdeztetvén, minő alapelv szerint állhat fenn valamely köztársaság? „Ha a polgárok — ugymond — engedelmessékednek a törvényhatóságnak, a törvényhatóság pedig a törvényeknek.”

Aristoteles: „A tudomány gyökere keserű, de gyümölcse édes.”

Zeno: „Sen minek nagyobb szűkében nem vagyunk, mint az időnek.”

Seneca: „A jó észre kevés tudomány kell, de mi mindent csak a szükségtelenre vesztegetünk. Mint minden dologra, ugy a tanulásra nézve is mértéktelenkedünk. — Nem az életnek, hanem az iskolának tanulunk.” — El lehet ezt mondani a mostani tanügyi állapotokról is. — (Ep. 106.)

Midőn Croesus legszebb ruháit felöltve és királyiszéken ülve, kérdezné Solont, vajjon látott-e valaha valamely szebbet? „A kakasokat, fáczánokat és pávákat — felel ő, — mert ezek utánozhatlan természeti szín és pompában tündöklenek.”

Diogenes azon embertől, ki kapujára iratta vala: „Semmi gonosz ezen be ne jöjjön,” kérdé: „Hát a házigazda hol menne be?”

A hazájától távollevő Anaxagorás halálra íteltetve az athenaiak által, mondá a tudósítást hozó hírnöknek: „Ök engem, öket pedig a természet.”

Thales: „Nincs semmi különbség az élet és halál között, mert mindkettő a természet törvénye szerint történik, s ennél fogva a halál nem rosszabb mint a szüle-

tés.” Midőn tehát valaki kérdezné: „Miért nem akarsz ezen elv szerint — meghalni? találóan felele, mondván: „Éppen azért, mert születés és halál között nincs semmi különbség.”

A szentírás szerint a halál jelképe hajítódárda és nyíl, a scytháknál éles kard, a görögöknél a rokkáról leeresztett és kettévágott fonál; a perzsáknál a soha kinem ujuló levágott fenyű; a romaiaknál pedig a cziprusfa.

Koródy Endre.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

— **HETI KÖRSZEMLE. Itthon.** A főrendiház reformálására beterjesztett kormányi törvényjavaslat valóságos eszme-hullámozást idézett elő. Politikusaink ugy az országház, mint a lapok hasábjain e messzekiható reform alapos megfontolásával foglalkoznak. A parlamenti szónokok között Pharusként világit Apponyink, kit büszkeséggel nevezhetünk magunkénak, gyönyörű beszédének minden pontja elvteljes, külső alakja a szónoki beszédek valóságos minta schemája, a lapok ugy nyilatkoztak, hogy e beszédben ő a parlament-dicsőség legmagassabb niveaujára emelkedett. Beszédjének egészséges, nemes intenióját jellemzi az: hogy ő a főrendiházat mint korrektívumot óhajtja s hogy e czél eléressék, szükségese hogy annak tagjai 1-ór le- és felfelé függetlenek legyenek, 2-or a felsőház universalis felfogásu legyen, 2-or kellő politikai súlylyal birjon. Szemünk elé állítja e beszéd és megtanít, hogy a felsőház összeállítása garantíát kell nyújtson arra nézve: miszerint a nemzeti képviseleti többségnek akarata megne akasztassék semminemű partikularis tényezők által, a felsőház legyen a nemzet élő lelkiismerete, s „akkor döntéseit a nemzeti közvélemény minden árnyalata megnyugvás és tisztelettel fogadja még akkor is, midőn a népies áramlatokkal összeütkezésbe jönne. Továbbá a történelmi jog befogadja a nemzeti fejlődést mint édes legitím gyermekek s így a születési arisztokracia sem dobhatja félre a népies elemet képviselő középosztályt, mely azonban, hogy a felsőházba juthasson, kiváló észbeli tehetséget követel szónoktól. Beszédében megragadóan hasonlatokkal teszi kézzel foghatóvá magasröptű eszméit. Ő igazán megérdemelte, hogy még a sokszoros kényszerhelyzetbe jutott miniszterelnök is csatlakozzék a tapsviharban uszó, éljenzők sorához — Különbben honatyáink egyetértenek abban mind: hogy a főrendiházat reformálni kell, csak a módokatokban eltérők a vélemények. A kormány a kinevezést, az ellenzékiek, tisztán választás, esetleg mérsékelt kinevezéssel összekötött választás mellett plaidiroznak. — **Szi-lági Dezső** is csinos beszédet tartott, bizonyítgatván: hogy a kormány javaslata — amint van — elfogadva, a főrendiháznak sem törvényhozási, sem ellenőrzési képességét nem emelné, sem politikai hivatására alkalmassá nem tenné. Saját párthatározati javaslatot ad be. **Gajary** a címzetes püspököket bennhagyni óhajtja, sőt vannak derék képviselők, kik több, eddig ben nem levő szerzetes tanítóréndek főnökeinek, a főrendiek diszes sorában helyet követelnek. Előre látható, hogy a harc ez ügyben rövid nem lesz, adja Isten, hogy nemzetünk geniussza örömszályban jelenjék meg a nagy küzdelem után. — **A főrendiház is tartja gyűléseit,** vizs-

gálja az 1885. évi költségvetést. — a gyámsági és gondnoksági ügyek rendezéséről szóló törvényjavaslatot. Egyik ülésében b. Prónaj Dezső kifejtette, hogy 1874. az összes államadósság kamatja 65 millió volt, most daczára pénzügyi helyzetünk jobbra-fordulásának, mint azt hivatott körökben hirdetik — 105 millió. — **Császka Gy.** szepesi püspök, kihez gr Zichy Nándor is csatlakozott, felszólalt a budapesti egyetem catholicitása érdekében, ámde ezzel szemben a szakminiszter ur állítja: hogy az egyetem költségeit legnagyobb részben az ország fedezvén, az „országos intézet.” Majd meg látjuk.

— **Róma.** Ö szentsége, ki eddig is rendkívüli bizonyítékait adta rendkívüli tudomány szeretetének a történettudósok javára paleographicus tanfolyamot nyitott meg a Vaticánban. Tanár: Carini plebános-kanonok Olaszország legelső okmánybúvára.

— **Belgium.** A képviselőház a beviteli vámok felemelését kezdette tárgyalni. — Mun Albert gróf a socialismus veszélyes elveiről a löveni egyetemen jeles beszédet tartott, 2000-en hallgatták s köztük érsekek és püspökök is.

— **Franciaország.** A házassági elválásról szóló törvényjavaslat ellen hatalmasan tiltakoznak minden irányból. — **A katolikusok** az elrabolt kórházak helyett hamarjában a főváros szívében oly kórházat állítottak, melyben megfér 500 beteg, ezt apácák vezetik. — **Kamara** befejezte a gabonavámról szóló törvényjavaslat általános tárgyalását.

— **Németország.** A birodalmi gyűlés a vámtarifára vonatkozó tjavaslatot a 21-es bizottsághoz utasította. — A limburgi püspök-kérdés kielégítő módon oldatot meg.

— **Oroszország** a semitasektáknak helyet ad, példa rá Rabinovics új messiás s a szegény katolikus püspököket Sibériába deportáltatja, bizonyítja Hrieniewichi vilnai püspök e etc. s miért, mert lengyelül beszélt s Rómával közvetlen levelezésben állott. Busulhat a lengyel!!

IRODALOM.

— Megjelent „**Uj Magyar Sion.**“ Egyházirodalmi folyóirat: Szerkeszti: Zádori János Esztergomban. 14 évf. januári (181) füzet. — Tartalom: Kölcsönös viszony a plebános és káplán közt. Kazaly I. — Chinai közlemények. Úrge I. — Veillot Lajos. — Karczolatok. — Irodalom és művészet. — Vegyesek. — Ara egész évre 6 frt.

— „**Jézus szt gyermekségének műve.**“ Évi jelentés 1884-ről Bpest, 1885. 26 lap.

— „**Korunk.**“ Társadalmi, szépirodalmi és ismeretterjesztő hetilap. Szerkeszti és kiadja Kador Sándor Budapesten. II. évf. 7. sz. — Tartalma: Meleg napok. — A család és az iskola. — Kath. legényegyleti ügyek. — Tárca. — Hulló csillagok. — Hová viszi az embert az ördögi pénzvágy. — Melyik boldogtalanabb? — Vasuti historiák. — Frisítő. — Vegyesek. — Ara egész évre 6 forint.

— „**Társalgó.**“ Irodalmi szépművészeti hetilap. Szerkeszti dr. Bayer Ferenc és Clair Vilmos Bpsten. I. évf. 7. sz. — Tartalma: Szemere Pál. — Carmen Sylva.

— Könyvismertetés. — Shakspeare „Vihar.“-ából. — Hitek. — Lapszemle. — Irodalom. — Tárca. — Ara egész évre 6 frt. félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr.

— „**Olvasó-kör.**“ Szépirodalmi regény-folyóirat. VI. évf. 21-ik füzet. Szerkeszti Fülöp György Budapest, Stáció-utca 31-ik szám. — Tartalma: A gyémánt király, történeti regény. Francziából foraitá: Tölgyesi Mihály. (Folyt.) — Ara egész évre (24 füz.) 6 frt. félévre (12 füz.) 3 frt. negyedévre (6 füz.) 1 frt 50 kr.

— „**Magyar Háziasszony.**“ Háztartási, gazdasági és szépirodalmi hetilap. Szerkeszti Andrea. Kiadja Murányi Armin. 4 évf. 7. sz. — Tartalma változatos. — Ara egész évre 6 frt. Félévre 3 frt negyedévre 1 frt. 50 kr. Megrendelhető Budapesten.

— „**Gyakorlati Rajzminták.**“ a népiskola III. osztálya számára. Osszeállította Weinberger Aiajos Budapesten. I. rész. 4-ik füz. — Ara 15 kr.

— Vettük a „**Gondülő**“ 22. számát a következő változatos tartalommal: „Az új fősópán“ regény Tolnai Lajostól; „Elvesztett élet. költemény Dalmady Győzötől; „A végzet“ regény Margitay Dezsőtől; „A titkos zeneszerző“ humoreszk (vége). „Székely támad, székely bánja“ történeti regény P. Szathmáry Károly-tól; „A gránátköves asszony“ Marlitt E. legújabb regénye, fordította Mártonffy Frigyes; „A ki nem akar meghalni rajz Szini Péter-től; Ezeket követi a boríték érdekes tartalma u. m. A magyar gazdasszony, vegyesek, talányok, talányfejtők és szerkesztői posta. A minden vasárnap megjelenő „Gondülő“ előfizetési ára: negyedévre 1 frt. 50 kr. egy hónapra 50 kr. Ujonnan belépett előfizetők a már megjelent számokat kívánatra azonnal megkaphatják. Az előfizetési pénzek Székely aladár kiadó-tulajdonoshoz küldendők Budapesten. VII. dob utca 14. Figyelmeztetjük olvasóinkat e kitűnő lapra, melyből a kiadó mindenkinek szolgál mutvány számmal ingyen és bérmentve, ki e végre hozzá fordul.

A NAPI ESEMÉNYEK KÖRÉBŐL.

— **Püspök nrunk ő nagyméltósága** a fővárosból székhelyére f. hó 19-én szerencsésen visszaérkezett.

— **A bőjtí szent beszédek**et az idén a püspöki székvárosban és pedig a székesegyházban minden pénteken d. u. 4 óraker ft. Gidófalvy Gergely püsp. titkár, vasárnapon: ént d. u. 4 óraker magyarul nt. Benedek József székesegyházi káplán, a helyi igralmas nővérek zárdatemplomában pedig minden szerdán d. u. 4 óraker szintén magyarul ft. dr. Sándorffy Nándor lyc. tanár urak fogják tartani. Istennek bőséges áldását kívánjuk szent ténykedésükre!

— **Az erd. róm. kath. irod. társulat pénztárába fizettek:** Jánosi Dezső elf. 1885. 2 frt. Kozma Döme ptg. 1885. 5 frt. Balás János elf. 1885. 2 frt. Kovács Elek ptg. 1885. 5 frt. László Polycarp ptg. 1885. 5 frt. Tamás Dávid ptg. 1885. 5 frt. Schüller István elf. 1885. 2 frt. Bardócz István elf. 1885. 2 frt. ifj. Pap János rtg. 1885. 2 frt. Miske Gyula ptg. 1884. 5 frt. Földes József rtg. 1884. 2 frt. 1885. 2 frt. Laucsik Mihály elf. 1883. 4 frt. 1884. 4 frt. Révay Karoly rtg. 1884. 2 frt. Lukácsy Manó ptg. 1885. 2 frt. 50 kr. dr. Barts Ferenc ptg. 1885. 5 frt. Fabián Sándor ptg. 1883. 2 frt. 1884. 2 frt. 1885. 2 frt. Kapatán Márton ptg. 1885. 5 frt. Holló Tamás elf. 1885. 1 frt. Péterfy János ptg. 1885. 5 frt. Avéd István elf. 1884. 4 frt. Boga B. elf. 1884. 4 frt. Kovács Ferenc ptg. 1885. 5 frt. dr. Salzbauer János ptg. 1884. 3 frt. (Folyt. köv.)

Kiadja: Az erdélyi rom. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Dr. TÓDOR JÓZSEF.

Szerkesztőtársak: Dr. CSERNI BÉLA, Dr. SZUCHY BÉLA, STRAUBERT ÖDÖN. Dr. VERESS FERENCZ.

Nyomatott a püsp. lycz. nyomda gyorsajtóján Gyulafehérvárrt.